

LYS I MØRKET

Dette Hellige evangelium står skrevet hos evangelisten Matteus i det 5.kapitel og i versene 13-16.

13 Dere er jordens salt! Men hvis saltet mister sin kraft, hvordan skal det da bli gjort til salt igjen? Det duger ikke lenger til noe, men kastes ut og tråkkes ned av menneskene.

14 Dere er verdens lys! En by som ligger på et fjell, kan ikke skjules. **15** Heller ikke tenner man en oljelampe og setter den under et kar. Nei, man setter den på en holder, så den lyser for alle i huset. **16** Slik skal deres lys skinne for menneskene, så de kan se de gode gjerningene dere gjør, og prise deres Far i himmelen! (Matteus 5,13-16)

Slik lyder Herrens Ord.

*

Hva skal vi tenke om livet, døden, og vårt kristne håp – mens vi enda lever? Det er noe av dette prekenen på Allehelgensdag skal handle om.

*

17. Januar 1991 var en spesiell dag. Denne dagen skapte på mange måter et veiskille i folket vårt; slutten på noe og begynnelsen på noe helt annet. Vår kjære Kong Olav V var død!

Selv befant jeg meg langt unna, i Etiopias høyfjell, da en ung nabogutt banket på døren. ሰላላችሁ? የኖርዌይ፡ንጉስ፡ሞተል! «Har dere hørt det? Norges konge er død!»

Budskapet slo ned i oss. Det traff oss hardt. Noen kvelder senere, med strøm fra vårt dieselaggregat, så vi nyhetsendingen på etiopisk TV med glimt fra Oslo Domkirke. Biskop Andreas Aarflot forrettet. Og så vi noe som vi aldri hadde sett før. En spontant lystenningsaktivitet av dimensjoner! Dette gjorde ble gjort for å hedre den folkekjære monark. Men kunne det også være snakk om noe mer? Lyset skinte i alle fall i Slottsparken en kald januarkveld. Et lys i vintermørket.

*

Helt siden den gang har noe uvanlig blitt vanlig i landet vårt. Når noen går bort, da tenner vi lys. Og på Allehelgensdag lyser lyktene imot oss fra kirkegårdene. På den måten minnes vi våre kjære. På den måten blir vi minnet om vårt kristne håp! Evighetens lys som skinner i verdens mørke!

Gode tradisjoner er gode tradisjoner når vi opplever dem gode. Vi stiller derfor sjelden spørsmål ved dem så lenge vi har den gode opplevelsen. Men la oss likevel våge å nærme oss spørsmålet: Hvorfor gjør vi det? Hvorfor tenner vi lys ved slike anledninger?

Selv om lystenning har vært svært vanlig i de gamle katolske og ortodokse tradisjoner, og mindre vanlig i vår egen og yngre protestantiske tradisjon, er dette ikke et spesielt kristent fenomen. Dette er noe man også gjør i flere ikke-kristne religiøse tradisjoner, og derfor med ulik begrunnelse og betydning. Refleksjoner om døden og de dødes tilstand har skapt mange former for folkereligiøsitet på tvers av religionsgrenser, som ikke alltid harmonerer godt med kristen tenkning. Dette kunne vi kunne sagt mer om, men vi lar det ligge her.

*

Men har **vi** i vår situasjon noen særskilt grunn til å fokusere på lyset? Vi har det, fordi lyset reflekterer er **et sterkt kristent symbol** som avspeiler **et kristent innhold** om vi makter å få tak i hva dette innholdet er.

"Bli lys" var Guds første utsagn. I skapelsesberetningen kan vi lese, at lyset er det første, som Gud anerkjenner som godt. Lyset står dermed i motsetning til kaos eller intethet, og ansees som en betingelse for liv. I Det Gamle Testamente viser Gud seg omgitt av lys og ild - både for Moses og hos Esekiel (5. Mosebok 4,11 og 5,23; Esek 1,27)

Andre ganger viser Gud seg i et mere konkret lysfenomen - eksempelvis en brennende tornebusk eller ildsøyle (2. Mosebok 3 og 13,21-22).

Når kristendommens sentrum, Jesus Kristus, skal beskrives, tas også lysmetaforen flittig i bruk. Profeten Jesaja sier forventningsfullt:

«Det folket som vandrer i mørket, ser et stort lys. Over dem som bor i dødsskyggens land, stråler lyset fram» (Jes.9,2).

Evangelisten Johannes knytter han an til denne profetien. Han skriver så vakkert: **«Det sanne lys, som lyser for hvert menneske, kom nå til verden» (Joh 1,9).** Her møter vi altså et ekko av Jesaja-profetien, som Jesus selv vedkjente seg da han

sa: «Jeg er verdens lys. Den som følger meg, skal ikke vandre i mørket, men ha livets lys.» (Joh 8,12).

*

Men hva har nå dette med dagens tekst og med Allehelgensdag å gjøre? spør du kanskje. Tekstene for denne dagen varierer fra tekststykke til tekststykke. Dagens tekst gir oss ett svar. Kristus, Han som er Vårt håp, ber oss, mennesker i alle generasjoner, om å være Hans lysbærere. Han som sa: «Jeg er verdens lys», sier til oss: «Dere er verdens lys»!

Dette er nokså dristig tale. Vi kan selvsagt ikke sammenlignes med Guds sønn, men vi er Hans budbærere og representanter. Vi som, en dag skal dø, har fått en oppgave mens vi ennå lever! Ikke i morgen, ikke om to år, men nå! Vi skal være lysbærere! Vi skal være lys og salt!

Det er så herlig å lese dialogen mellom tegneseriefiguren Charlie Brown og hans hundevenn Snoopy, i «Knøttene». Mens de sitter på bryggekannten sier Charlie Brown alvorlig: «En dag skal vi alle dø, Snoopy». «Ja», svarer Snoopy, «men alle andre dager skal vi det **ikke**».

*

I dette ligger det mye god teologi. Vi skal konsentrere oss om det som skjer «på vår vakt»! Samtidig skal vi plassere oss på en historisk linje hvor vi ser både *bakover* og *fremover*. Det er noen som allerede har hatt sin vakt, som gikk *foran oss*, som vi kan lære noe av, og det er disse vi minnes på Allehelgensdag. Så har vi en forbildefunksjon for dem som kommer *etter oss*. Vi står alle i en større sammenheng.

Derfor kunne de gamle profeter referere tilbake når de beskrev sin egen troshistorie og sine veivalg. Den Gud de trodde på, var ikke bare «deres Gud», men «Abrahams, Isaks og Jakobs Gud». Slik burde vi også tenke. Den grunnvollen vi står på, har andre stått på; den er vel kjent og velprøvd. «Vi har en sky av vitner omkring oss», sier hebreerbrevets forfatter triumferende og ber sine lesere om fortrøstningsfullt å feste blikket på Kristus, troens opphavsmann og fullender. Det gir grunn til optimisme og fremtidshåp! Vi ser bakover, vi se på dagen i dag, men har vi ikke grunn til å se fremover også?

*

Enhver slekt har sin forhistorie. Også på troens område. Alle viste vei, men ikke alle viste samme vei. Slik også i min egen familie. Min farfar representerte et veiskille i så måte.

Min far fortalte meg en gang om farfars troshistorie. Farfar, som både var bonde, smed og spellemann, var svært skeptisk til kristen tro. Så skeptisk at han ønsket å gjøre aktivt motstand. Da han fikk høre at det skulle komme en kristen lekpredikant på besøk i Trøndelagsbygda de bodde, bestemte farfar og noen kamerater seg for å dra til dette stedet for å lage bråk. – «Denne lekpredikanten måtte vekk, jo før jo heller!» De troppet opp i dette møtelokalet, satte seg på bakerste benk, klare for å gjøre ugagn. Men så sviktet motet! I stedet ble de sittende å lytte til hva som ble sagt. Skuffet over seg selv bestemte de seg for å komme tilbake neste kveld. Men det samme skjedde da! Planene falt i grus. De ble skrinlagt!

Midt under en dansefest noen kvelder kjente spellemannen, som var glad i musikk, på en indre tomhet. Musikken gav ham ikke samme gleden som før. Farfar var urolig. Han løp inn i skogen, la seg ned foran en stein. «Herre Jesus, jeg trenger deg, bruk meg!» Fra den dagen ble han forvandlet fra å være

kristendomsmotstander, til å bli kristenleder. Han ble et lys for tolv barn og trettito barnebarn, hvorav jeg er den ene. Han ble en lyskaster for en hel slekt!

*

«Dere er verdens salt», sier Jesus. Og saltet må for all del ikke miste sin kraft. «Dere er verdens lys», sier han også, og advarer mot å holde lyset skjult. Det må lyset for alle rundt oss! I ærbødighet skal vi minne våre døde og ta lærdom av deres eksempel, enten det var på godt eller ondt. I trofasthet skal vi skinne for omverdenen. Vi skal være lysbærere blant de kommende generasjoner, i ord og handling. Ikke for at vi skal ha noe å rose oss over, men med en annen begrunnelse. Jesus sier: **«Slik skal deres lys skinne for menneskene, så de kan se de gode gjerningene dere gjør, og prise deres Far i himmelen!»** Lyset som skinte *for oss* skal *gjennom oss* reflektere *Ham* som *er lyset*.

*

Allehelgensdagen er en ettertankens dag. Vi tenker på dem som gikk foran. Vi tenker på vår oppgave i verden. Vi tenker på det

håp som er foran oss. Begynnelsen av 1 Peters brev er så befriende og håpefullt:

«³ Lovet være Gud, vår Herre Jesu Kristi Far, han som i sin rike miskunn har født oss på ny til et levende håp ved Jesu Kristi oppstandelse fra de døde, ⁴ til en arv som aldri forgår, aldri skitnes til og aldri visner. Den er gjemt i himmelen for dere, ⁵ dere som i Guds kraft blir bevart ved tro så dere når fram til frelsen. Den ligger alt ferdig til å bli åpenbart ved tidens ende.» (1 Pet 1, 3-5).

For den kristne er ikke døden det siste, men det nest siste. Avskjeder som vi tar *her*, skal erstattes av et gjensyn *der*.

*

Om styrken på vårt eget lys veksler, er lyset fra Ham som lyser på oss, konstant. Det handler ikke om vår egen tro, men om Ham vi tror på. Eller som den svenske forfatteren og predikanten Carl Olof Rosenius så vakkert uttrykte det: «Håller inte min kristendom provet, så håller min Herre Kristus».

*Ære være Faderen og Sønnen og Den Hellige Ånd, som var, er
og blir, en sann Gud fra evighet til evighet. Amen.*